

۱
۲۴
۱۶۵

www.ketab.ir

سرشناسه	: کمالی، سعید، ۱۳۶۹ - ۱۳۹۵.
عنوان و نام پدیدآور	: نظارت بر قدرت سیاسی در اندیشه حضرت امام خمینی <small>ره</small> / نویسنده سعید کمالی؛ تهیه کننده مجتمع آموزش عالی شهید محلاتی؛ ناظر نهایی گروه علوم سیاسی مجتمع آموزش عالی شهید محلاتی؛ ویراستار ادبی مهدی رضازاده.
مشخصات نشر	: قم: مصباح اندیشه، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۲۳۷ ص.: مصور (بخشی رنگی).
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۹۹۸۸۷-۰۰-۱-۳۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی:	فیبا
موضوع	: خمینی، روح الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۲۷۹ - ۱۳۶۸. -- دیدگاه درباره قدرت
موضوع	: Khomeyni, Ruhollah, Leader and Founder of IRI -- Views on power
موضوع	: خمینی، روح الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۲۷۹ - ۱۳۶۸. -- دیدگاه درباره سیاست و حکومت
موضوع	: Khomeyni, Ruhollah, Leader and Founder of IRI -- Views on politics and government
موضوع	: قدرت (علوم اجتماعی) -- ایران
موضوع	: Power (Social sciences) -- Iran
موضوع	: علوم سیاسی -- ایران -- تاریخ -- قرن ۱۴
موضوع	: Political science -- Iran -- History -- 20th century
شناسه افزوده	: دانشکده عقیدتی سیاسی شهید محلاتی
شناسه افزوده	: دانشکده عقیدتی سیاسی شهید محلاتی - گروه علوم سیاسی
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۷ ک ۳۷ / ۵ / ۱۵۷۴ / ۵ DSR
رده بندی دیویی	: ۹۵۵ / ۰۸۴۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۶۵۰۰۶۱

نظارت بر قدرت سیاسی اندیشه حضرت امام خمینی رحمته الله

شهید سعید کمالی

WWW.KETAB-IR

تظارت بر قدرت سیاسی و اندیشه حضرت امام خمینی

نویسنده: شهید سعید کمالی

تهیه‌کننده: مجتمع آموزش عالی شهید محلاتی

ناظر نهایی: گروه علوم سیاسی مجتمع آموزش عالی شهید محلاتی

ویراستار ادبی: دکتر مهدی رضازاده

صفحه‌آرا: اسماء وصال‌طلب راوری

طراح جلد: محمد جواد شکارچی

ناظر چاپ: محمد جواد شکارچی

ناشر: مصباح اندیشه

چاپ: اول ♦ نوبت چاپ: اول ♦ تاریخ چاپ: ۱۳۹۷
چاپ بلاع ♦ شمارگان: ۱۰۰۰ ♦ قیمت: ۳۰۰۰۰ تومان
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۹۸۸۷-۱

آدرس پستی:

شهر مقدس قم، بلوار غدیر، بعد از دانشگاه قم، مجتمع آموزش عالی شهید محلاتی

پیام کوتاه: ۰۹۱۲۶۵۲۸۰۲۸ تارنما: www.smc.ac.ir

تلفن: ۰۲۵-۳۱۱۲۴۴۲۲ همراه: ۰۹۱۲۶۵۲۸۰۲۸

کلیه حقوق این اثر برای مؤلف محفوظ است.

«زگاشته‌های شهید سعید کمالی (ع)»

تقدیم به:

خورشید فروزان هستی، رحمة للعالمین، حضرت محمد (ص) و ستارگان پرفروغ هدایت، ائمه طاهرین و یگانه معجی سریت (ارواحنا لتراب مقدمه الفداه) و هدیه به آستان ملکوتی کریمه اهل بیت، حضرت فاطمه معصومه (ع)، پیر مراد ملانک، بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران امام خمینی (ع) و عشق شیرین عاشقان، ولی فقیه زمان، حضرت امام خامنه‌ای (ع)، فرزندان دلیر فاطمه (ع)، شهیدان همواره جاوید انقلاب اسلامی، بویژه دانشجویان شهید مجتمع آموزش عالی شهید محلاتی (ع) و شهید روشنعلی بابایی و حسن اصغری. باشد که مرضی رضای حق واقع شود.

«نگاشته‌های شهید سعید کمالی (رحمته‌الله)»

تشکر و قدردانی:

ضمن سپاس بی‌نهایت از پروردگار متعال، بدین وسیله از زحمات استاد بزرگوار جناب آقای دکتر اسماعیل جهان‌بین که همچون پدری مهربان با راهنمایی‌های ارزنده خویش، اینجانب را در تهیه و تدوین این پژوهش یاری فرمودند خدا را شاکرم که شاکردی این استاد فرزانه را نصیب این حقیر کرده است.

همچنین از پدر و مادر عزیزم که با تحمل سختی‌ها و مشکلات فراوان، زمینه مساعد را برای تحصیل و تحقیق حاضر فراهم نمودند تشکر و قدردانی می‌نمایم.

از همسر مهربانم که هدیه‌ی خداوند به این بنده‌ی حقیر بود کمال تشکر را دارم که با تشویق‌های خود اینجانب را در تمام مراحل تدوین همراهی نمود.

از کلیه اساتید و مربیان مجتمع آموزش عالی شهید محلاتی (رحمته‌الله) بویژه استاد گرانقدر آقای دکتر محسن محمدی الموتی که مرا روش تحقیق آموختند نیز کمال تقدیر و تشکر را به عمل می‌آورم.

از برادران گرامی، سیاوش بابامیر، حسین قلیچ و آقای بی‌استاد که اینجانب را یاری فرمودند کمال تشکر و قدردانی را به عمل می‌آورم.

«مثنوی از سخنانی سرلشکر پاسدار دکتر سیدیحیی صفوی در آیین تجلیل از

آثار برگزیده پاسداران اهل قلم اسفند ۹۶»

دروود و رحمت خدا بر پاسداران جوانی که می آیند در جوانی به سوره رفته رفته مدافع حرم می شوند که یکی از نمونه های آن شهید کمالی از پاسداران نسل جدید است. او از پاسدارانی است که کتاب هم نوشته است. صحبت ها و کلام ایشان در مورد آمریکا بسیار جالب است و نشان می دهد قلبش به نور الهی روشن شده است. این نور معرفت است همان نوری که خداوند به وی اعطا نموده است..

فهرست مطالب

۱۵	پیشگفتار.....
۱۹	مقدمه.....

فصل اول: کلیات

۲۵	۱- معاشناسی قدرت.....
۲۵	۱-۱- تعریف لغوی.....
۲۶	۲-۱- اصطلاح قدرت در جامعه‌شناسی.....
۳۵	۳-۱- تعریف اصطلاحی قدرت سیاسی.....
۴۰	۲- انواع تقسیم‌بندی قدرت.....
۴۰	تقسیم قدرت به ملی و بین‌المللی.....
۴۳	تقسیم‌بندی براساس ماهیت قدرت.....
۴۴	تقسیم‌بندی براساس روش کسب قدرت.....
۴۷	قدرت تنبیهی.....
۴۷	قدرت تشویقی.....
۴۷	قدرت اقتناعی.....

فصل دوم: قدرت سیاسی از دیدگاه اندیشمندان غرب

۲۵	۱- سنت آگوستین (آگوستین قدیس).....
۵۳	۲- توماس هابز.....
۵۳	۱-۲- قدرت به عنوان یک مفهوم کلی.....

- ۵۵..... ۲-۲- قدرت سیاسی و تقسیم بندی آن
- ۶۱..... ۳- ماکس وبر.....
- ۶۱..... ۳-۱- تعریف کلی قدرت
- ۶۲..... ۳-۲- قدرت سیاسی و تقسیم بندی آن
- ۶۲..... تقسیم بندی وبر از قدرت سیاسی
- ۶۶..... ۴- پروبراند راسل.....
- ۶۶..... ۴-۱- تعریف قدرت
- ۶۷..... ۴-۲- مرجع قدرت
- ۶۸..... ۴-۳- حکومت
- ۷۰..... ۵-۴- اشکال قدرت و تقسیم بندی آن
- ۷۱..... ۴-۵- کنترل و نظارت بر قدرت
- ۷۲..... ۵- استیون لوکس.....
- ۷۳..... ۵-۱- نقد دیدگاه های تک بعدی و دو بعدی قدرت
- ۷۵..... ۵-۲- دیدگاه سه بعدی قدرت (دیدگاه لوکس)

فصل سوم: قدرت از دیدگاه اندیشمندان اسلامی

- ۷۸..... ۱- ابونصر فارابی.....
- ۸۰..... ۲- سهروردی.....
- ۸۳..... ۳- محمد عبده.....
- ۸۴..... ۴- علامه نائینی.....
- ۸۶..... ۵- شیخ مفید.....
- ۸۷..... ۶- شیخ طوسی.....
- ۸۸..... ۷. ملا احمد نراقی.....
- ۸۹..... ۸- آیت الله سید علی حسینی خامنه‌ای.....

فصل چهارم:

حکومت و قدرت از دیدگاه امام خمینی علیه السلام

۹۶	۱- حکومت از دیدگاه امام خمینی <small>علیه السلام</small>
۹۶	۱-۱- سیر تاریخی تطور نظریه ولایت فقیه در اندیشه امام خمینی <small>علیه السلام</small>
۹۷	۱-۲- محتوای نظریه‌ی "ولایت فقیه" در اندیشه امام خمینی <small>علیه السلام</small>
۱۱۵	۲- قدرت از دیدگاه امام خمینی <small>علیه السلام</small>
۱۱۵	۱-۲- هستی‌شناسی و قدرت.....
۱۱۸	۲-۲- نوع تلقی از قدرت؛.....
۱۲۰	۲-۳- خودشناسی قدرت؛.....
۱۲۴	۳- قدرت سیاسی از منظر امام خمینی <small>علیه السلام</small>
۱۲۶	۴- انواع قدرت از دیدگاه امام خمینی <small>علیه السلام</small>
۱۲۶	۴-۱- قدرت الهی.....
۱۲۸	۴-۲- قدرت انسانی.....
۱۳۰	۴-۳- قدرت شیطانی.....

فصل پنجم: نظارت بر قدرت سیاسی از دیدگاه امام خمینی علیه السلام

۱۳۴	۱- ضرورت نظارت بر قدرت.....
۱۳۴	۱-۱- مبانی انسان‌شناختی.....
۱۳۹	۱-۲- مبانی جامعه‌شناختی.....
۱۴۱	۲- مکانیسم‌های نظارت بر قدرت سیاسی.....
۱۴۲	۲-۱- مکانیسم‌های درونی.....
۱۴۲	۲-۲- مکانیسم‌های بیرونی.....
۱۴۵	۲-۱- امر به معروف و نهی از منکر.....
۱۴۷	۲-۲- شورا.....
۱۴۹	۳- قانون.....

۱۵۱ ۲-۴- نصیحت
۱۵۳ ۳- نظارت بر قدرت در جمهوری اسلامی ایران
۱۵۴ معنا و پیشینه‌ی تفکیک قوا
۱۵۷ رهبری
۱۵۷ وظایف و اختیارات رهبری
۱۵۹ نظارت بر ولی فقیه
۱۶۷ قوه مقننه
۱۶۷ وظایف و اختیارات مجلس
۱۷۲ نظارت بر مجلس
۱۷۷ قوه مجریه
۱۷۷ وظایف و اختیارات قوه مجریه
۱۷۹ ۳-۲- امام خمینی <small>علیه السلام</small> و نظارت بر دولت
۱۸۳ ۳-۳- نظارت بر قوه مجریه
۱۸۷ قوه قضائیه
۱۸۷ قوه قضائیه در نگاه امام خمینی <small>علیه السلام</small>
۱۸۹ وظایف قوه قضائیه
۱۹۱ نظارت بر قوه قضائیه
۱۹۳ مردم و نظارت بر امور کشور
۱۹۳ نقش مردم در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
۱۹۷ جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۱۹۸ ارائه پیشنهاد:
۱۹۹ فهرست منابع

پیوست‌ها

۲۰۸ «زندگینامه شهید سعید کمالی <small>علیه السلام</small> »
-----	---

- ۲۱۰ «ویژگی های برجسته شهید سعید کمالی رحمته الله علیه از زبان دوستان و هم‌زمان»
- ۲۱۲ «خاطراتی از شهید سعید کمالی رحمته الله علیه»
- ۲۱۲ خاطرات مادر شهید سعید کمالی از فرزندش
- ۲۱۴ نهی از منکر
- ۲۱۴ دوست شهیدان
- ۲۱۵ میوه رسیده
- ۲۱۶ مسلط بر خود
- ۲۱۶ وصیت نامه
- ۲۱۶ خانه شهدا از خانه من مهمتر است
- ۲۱۷ نماز اول وقت
- ۲۱۷ خودسازی
- ۲۱۸ برات شهادت از شهدای گمنام
- ۲۱۸ خادم مسجد امام زمان عجل الله فرجه
- ۲۱۹ داوطلب کارهای سخت
- ۲۲۰ خستگی ناپذیر
- ۲۲۰ پسرت را چند سال است ندیده‌ای؟!
- ۲۲۱ منتظر تک‌زنگ او از بهشت!
- ۲۲۲ شهادت، اجر استقامت سعید بر دین خدا
- ۲۲۳ تمنای شهادت * نوروز * خبر شهادت
- ۲۲۵ تصاویر:

پیشگفتار

در ایامی که پیشگفتار کتاب حاضر در حال تنظیم می‌باشد، واقعه مهم آزادسازی حلب به عنوان دومین شهر سوریه که پیوند راهبردی با محیط امنیتی کشورمان دارد، به وقوع پیوسته است. آزادسازی حلب، پیروزی راهبردی جبهه مقاومت در برابر محور غربی، عربی و عبری به عنوان حامیان اصلی گروه‌های تکفیری و تروریستی محسوب می‌شود. نظام سلطه تلاش آفرینی ایالات متحده آمریکا تلاش داشتند تا با تجزیه سوریه، کشوری با مرکزیت حلب در شمال سوریه ایجاد و سپس از آنجا وارد گذرگاه کردی در عراق، ترکیه و ایران شده و در نهایت این کریدور کردی را از این کشورها منفک نمایند. این پیروزی ضمن تاثیر جدی در تقویت روحیه جبهه مقاومت، باعث شد این تمهید دشمن ناکام مانده و دست برتر از آن محور مقاومت گردد. بدیهی است که این پیروزی به معنای پایان جنگ و توطئه چینی دشمن نخواهد بود. بلکه از این پس، نظام سلطه تلاش جدی تری را برای بازبینی کبر این منطقه راهبردی و حفظ سایر مناطق اشغالی از خود نشان خواهد داد و برای آینده تحولات این منطقه سناریوهای جدیدی را طراحی خواهد نمود که این مهم هوشیاری بیشتر جبهه مقاومت را طلب می‌کند.

در این پیوند، نام نگارنده اثر حاضر نیز به نوعی با نام شهر حلب سوریه به ویژه منطقه حلب غربی آن یعنی خان طومان پیوند خورده است. شهید سعید کمالی رحمته الله علیه به همراه جمعی از همزمان شهیدش نظیر شهید رحیم کابلی، شهید محمد بلباسی، شهید علی جمشیدی، شهید رضا حاجی زاده، شهید حسن رجایی فر، شهید سید رضا طاهر، شهید سید جواد اسدی، شهید محمود دادمهر، شهید علیرضا بریری،

شهید علی عابدینی، شهید حسین مشتاقی و شهید یدالله قنبری در اردیبهشت ماه ۹۵ در منطقه خان طومان و در دفاع از حرم اهل بیت به فیض شهادت نائل آمدند.

بی تردید نثار جان پاسداران و مدافعان حرمی چون این شهدای بزرگوار بود که امروز به آزادی شهر بزرگی مثل حلب منجر و به شکست جبهه‌ی ظالمانه تکفیری‌ها و همپیمانان‌شان انجامید. اگر چه این شهدا امروز در ظاهر در این دنیای خاکی نیستند تا شاهد پیروزی هم‌زمانشان و به ثمر رسیدن خون پاکشان باشند اما مطمئناً این فداکاری و جان نثاری آنان به‌الگویی قابل تکرار و پرجاذبه در آمده که می‌تواند در هر نقطه‌ای که نشانی از این جبهه ظالمانه باشد برای ملت و جوانان آن منطقه به کار گرفته شود.

نکته مهم و قابل توجه دیگر در این ارتباط اینکه ممکن است تصوّر برخی بر این باشد که مجاهدان و پاسداران حاضر در صحنه دفاع از حرم اهل بیت در سوریه صرفاً نیروهای رزمی و عملیاتی محسوب می‌شدند که تنها دلیل دارا بودن عنصر اعتقادی و شاخصه‌های رزمی عملیاتی عازم جبهه مقابله با تکفیری‌ها در سوریه شده‌اند؛ در حالی که باید اذعان نمود قاطبه‌ی این شهدا از نیروهای اندیشه ورز و صاحب قلم و بیان بوده که در عرصه‌های علمی، پژوهشی و بصیرت افزایی نیز نقش آفرین بوده‌اند. شاهد مثال بر این ادعا صاحب کتاب حاضر یعنی شهید سعید کمالی علیه السلام می‌باشد. ایشان از دانشجویان و مربیان جوان عقیدتی سیاسی مجتمع آموزش عالی شهید محلاتی علیه السلام بوده که در سال ۱۳۹۲ در رشته علوم سیاسی دانش آموخته شدند. مجتمع آموزش عالی شهید محلاتی علیه السلام در آبان ماه ۱۳۶۱ با درایت و تدبیر هوشمندانه شهید والا مقام حضرت آیت الله شیخ فضل الله محلاتی علیه السلام - نماینده وقت حضرت امام علیه السلام در سپاه - به منظور تربیت مربیان عقیدتی سیاسی مورد نیاز سپاه پاسداران انقلاب اسلامی تاسیس گردید و تا کنون با تربیت اساتید و مربیان فرهیخته عقیدتی و سیاسی، منشا اثر قابل توجهی در این نهاد مقدس بوده است. این مجتمع هم‌زمان با ایفای وظیفه خطیر در امر تعلیم و تربیت، در دوران دفاع مقدس نیز ۲۶ شهید گلگون کفن را تقدیم انقلاب اسلامی نموده است.

اما این بار عطر شهادت دانشجویان و مربیان این مجتمع نه از خاک‌های تقویدیه جنوب بلکه از صحرای حلب و دفاع از حرم عمه سادات علیهم السلام به مشام رسید و سعید کمالی در جنوب حلب به سعادت و کمال ابدی دست یافت. این شهید بزرگوار در کنار سجایای اخلاقی و ویژگی‌های روحی برجسته نظیر تقوا، فداکاری، نظم، از خود گذشتگی و خدمت رسانی به محرومین در عرصه علمی و بصیرت افزایی

نیز همواره به عنوان دانشجو و مربی موفق می‌درخشیدند.

اثر حاضر، پایان نامه این شهید بزرگوار با عنوان نظارت بر قدرت سیاسی در اندیشه امام خمینی علیه السلام به راهنمایی استاد گرامی جناب آقای دکتر اسماعیل جهان بین می‌باشد که اکنون به زیور طبع آراسته و در قالب کتاب عرضه شده است. این پژوهش در صدد است موضوع قدرت سیاسی و نظارت بر آن را در اندیشه امام خمینی علیه السلام واکاوی نموده و به این پرسش اساسی پاسخ دهد که ابزارها و مکانیسم های نظارت بر قدرت سیاسی در اندیشه امام خمینی علیه السلام چگونه تدوین شده است؟

در پایان بر خود لازم می‌دانم از زحمات همکاران عزیزم در گروه علوم سیاسی مجتمع آموزش عالی شهید محلاتی علیه السلام به ویژه آقایان دکتر مهدی حسنی، دکتر حمید حبیبی، دکتر محمود پروانه، دکتر محسن محمدی، الهوتی و دکتر سید محمود موسوی که با ارائه نظرات اصلاحی ارزشمندشان در انتشار اثر حاضر مشارکت داشتند تشکر و قدردانی نمایم. از سایر برادران عزیزم به ویژه آقایان مجتبی اعلامی، بهزاد جلالوند، دکتر مهدی رضازاده، علی خلیلی طسوجی، محمدتقی آقایی، مصیب صیادی، حسین فقیهی، محمد جواد شکارچی و سعید فلی راه که در آماده سازی این اثر اعم از ویرایش، طراحی طرح روی جلد، جمع آوری خاطرات و عکس‌ها و... نقش داشتند نیز سپاسگزاری می‌نمایم. امید آن‌که خدای متعال اجر این عزیزان را شفاعت آن شهید بزرگوار در روز قیامت قرار دهد. از این شهید گرامی فرزند دو ساله ای به نام امیر مهدی به یادگار مانده که این روزها دلتنگ پدر است تا بار دیگر بتواند او را در آغوش گیرد. انشاء الله ادامه دهنده راه پدر شهیدش باشد و خدای متعال به خانواده آن شهید گرامی صبر و اجر عنایت فرماید.

دکتر حمید قنبری

رئیس مجتمع آموزش عالی شهید محلاتی علیه السلام

۱۳۹۵ آذر ۲۷

مقدمه

مبحث «قدرت» یکی از محوری‌ترین مسائل مطرح شده در فلسفه سیاسی و علم سیاست است. بیشتر مباحث علم سیاست به طور مستقیم یا غیر مستقیم به موضوع قدرت بر می‌گردد. موضوع قدرت همانند شمشیر دو لبه‌ای است که هم سعادت بخش و فضیلت آور است و هم می‌تواند به شدت فسادآور باشد. قدرت فی‌ذاته شرنیست، بلکه در مجموع می‌توان آن را خیر دانست. در سایه قدرت است که نظم برقرار می‌شود، اداره جامعه سامان می‌یابد، خطرات دفع می‌شود، هر کسی به حق خودش می‌رسد و در صورت نبود آن به طور حتم نمی‌توان برای جامعه و اجتماع وضعیت روشن، ثبات و امنیت تصور کرد.

بنابراین بدیهی است که قدرت فی‌ذاته فسادآور نیست اما در وجود انسان‌ها صفاتی نهفته است که در اصطلاح به آن‌ها رذایل گفته می‌شود و برای رشد کردن و قوت گرفتن نیاز به یک محرک دارد. از قدرت می‌توان به عنوان مهم‌ترین ابزار و عامل محرک بیدار کردن و رشد این صفات نام برد. اگر قدرت به دست کسانی بیفتد که آمادگی لازم را برای کنترل خود نداشته باشند و از توانایی لازم برای مهار این خود جدید برخوردار نباشند، بلاشک فسادآور خواهد بود. از آنچه گفته شد ضرورت کنترل و نظارت بر موضوع قدرت، آشکار می‌شود.

در طول تاریخ شاهد حکومت‌های ظالمی بوده‌ایم که بر اثر سوء استفاده از قدرت سقوط کرده‌اند. امام اول شیعیان - امیر المؤمنین علی (علیه السلام) می‌فرماید: «همانا ملک با کافر باقی می‌ماند ولی با ظلم باقی نمی‌ماند.»^۱

^۱. نهج البلاغه، خطبه ۴۰.

از این رو باید به دنبال ابزارهای کنترل قدرت بود.

در تاریخ اندیشه تشیع نظریات متعددی در باب حکومت و ماهیت آن ارائه شده است. از بین نظریه پردازان مختلف، امام خمینی علیه السلام به عنوان نظریه پرداز ولایت مطلقه فقیه موفق به عملی کردن نظریه خویش شده است. نظریه ایشان از آن جهت که نمونه تازه و بی بدیلی از شکل حکومت را ارائه نمود مورد توجه واقع شده است.

با توجه به توضیحاتی که در باب قدرت و اهمیت نظارت بر آن داده شد باید دید که بحث نظارت بر قدرت در اندیشه سیاسی امام علیه السلام چگونه است؟ بنابراین تحقیق حاضر به دنبال پاسخ دادن به پرسش های زیر است:

ابزارها و مکانیسم های نظارت بر قدرت سیاسی در اندیشه سیاسی امام خمینی علیه السلام چگونه فراهم شده است؟ (سوال اصلی).

همچنین سوال فرعی زیر در طی این پژوهش قابل بررسی است.

معنا و مفهوم قدرت در اندیشه سیاسی امام خمینی علیه السلام چگونه تعریف شده است؟

مسئله توزیع قدرت در اندیشه سیاسی امام خمینی علیه السلام چگونه تبیین گردیده است؟

دلایل و ضرورت نظارت بر قدرت سیاسی از نظر امام خمینی علیه السلام کدام است؟

در رابطه با حکومت و بحث قدرت در فقه سیاسی، اندیشه سیاسی و فلسفه سیاسی مسلمانان شیعه آثار متعددی تدوین شده است. یکی از متفکران مورد توجه، امام خمینی علیه السلام می باشد که هر چند در باب اندیشه ایشان کتاب هایی نوشته شده اما در رابطه با موضوع مورد توجه، هیچ اثر مستقلی تدوین نشده که به طور خاص به بحث نظارت بر قدرت در اندیشه ی ایشان بپردازد.

یکی از آثار مرتبط با پژوهش حاضر کتاب "توزیع قدرت در اندیشه سیاسی شیعه" اثر سید صادق حقیقت می باشد. در این اثر نویسنده ابتدا تعریفی از فلسفه سیاسی ارائه می دهد و بدین شکل ذهن خواننده را آماده دریافت و فهم بهتر موضوع می کند. در ادامه نویسنده در دو بخش جداگانه به بحث توزیع قدرت در فلسفه و فقه سیاسی شیعه می پردازد و این به خواننده فرصت تجزیه و تحلیل و مقایسه می دهد.

در اثر یادشده، نویسنده به طور عام به موضوع مورد نظر تحقیق یعنی توزیع و نظارت بر قدرت

در کنار سایر نظریه‌ها می‌پردازد و لزوماً تمرکز بر اندیشه امام خمینی علیه السلام نیست؛ لذا نمی‌توان آن را اثر مستقلی در زمینه‌ی موضوع این تحقیق محسوب کرد.

از سوی دیگر اگر با دید ظریف و دقیق و منطقی به اثر فوق بنگریم در می‌یابیم که از نوعی یک‌جانبه‌نگری برخوردار بوده و پژوهشگر از حالت بی‌غرضی خارج شده است؛ از جمله این که شاخص‌هایی که برای قدرت برشمرده، برگرفته از اندیشه‌های لیبرالی است هر چند بعضاً مورد قبول واقع شده و نویسنده سعی در تطبیق آنچه که در یک حوزه دینی تدوین شده با این اندیشه‌ها دارد.

تحقیق حاضر به دنبال آن است که ابهامات موجود در مورد اندیشه امام خمینی علیه السلام را تا جایی که موضوع تحقیق اجازه می‌دهد برطرف کرده و مطابق آموزه‌های منطبق بر جامعه خویش با توجه به نظر امام خمینی علیه السلام را مورد بررسی قرار داده و مکانیسم‌های نظارت بر آن را برشمارد.

اثر دیگری که در این زمینه می‌توان نام برد کتاب «نظارت بر قدرت در فقه سیاسی»^۱ نوشته سید سجاد ایزددهی می‌باشد. همان گونه که از عنوان کتاب بر می‌آید نویسنده قصد دارد نظارت بر قدرت را به‌طور کلی در فقه سیاسی مورد بررسی قرار دهد.

در این کتاب نویسنده، نظارت بر قدرت را در نظر فقهی ولایت فقیه مورد بررسی قرار داده است؛ اما نه طبق اندیشه‌ی امام خمینی علیه السلام، بنابراین نمی‌توان این کتاب را معرف اندیشه امام خمینی علیه السلام دانست.

«اندیشه سیاسی متفکران مسلمان»^۲ تألیف نویسندگان علی اختری، مرتضی یوسفی راد، عبدالرضا احمدی و نصرالله شریفی می‌باشد. این کتاب صرفاً به بیان اندیشه‌های سیاسی متفکران توجه داشته است و برای آشنایی با متفکران مسلمان می‌تواند مفید باشد ولی با توجه به موضوع این تحقیق جا دارد اندیشه امام خمینی علیه السلام به صورت ویژه مورد بررسی قرار گیرد. بنابراین از آنجا که اثر مستقلی به پردازش مسئله این پژوهش از منظر امام خمینی علیه السلام نپرداخته است، انجام این پژوهش ضروری دانسته شده است. این تحقیق به دنبال پیگیری اهداف زیر است:

تبیین علمی بخشی از اندیشه سیاسی امام خمینی علیه السلام در باب قدرت؛

هدف دیگر معطوف به داخل کشور می‌باشد. همان طور که در بحث قدرت گفته شد، قدرت همانند شمشیری دو لبه است. از آنجا که حکومت اسلامی مبتنی بر نظریه‌ی ولایت مطلقه فقیه می‌باشد، پس

۱. سید سجاد ایزددهی، نظارت بر قدرت در فقه سیاسی (قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۸).

۲. جمعی از محققان زیر نظر محسن مهاجرنیا، اندیشه سیاسی متفکران اسلامی (تهران: سازمان انتشارات، ۱۳۸۱).

با شناخت قدرت، جایگاه و منابع آن، شیوه توزیع و مکانیسم نظارت بر آن می‌توان به رشد و شکوفایی اجتماع کمک کرد و از فساد قدرت جلوگیری کرد.

فهم شیوه‌های مهار قدرت در نظر امام خمینی ره و بررسی کارایی آن در قالب نظام ولایت فقیه؛ در تحقیق حاضر اندیشه سیاسی، مجموعه آراء فلسفی و فقهی امام خمینی ره در باب سیاست و قدرت است که برگرفته از عقل ناشی از وحی بوده و تمام جوانب مربوط به اداره‌ی امور یک کشور چه در بعد داخلی و چه در بعد خارجی را در بر گرفته است.

سازماندهی:

کتاب حاضر از شش بخش تشکیل شده است. چیش مباحث کتاب به گونه‌ای است که مطالب هر بخش زمینه و رفتار ورودی به بخش بعدی محسوب می‌شود. بخش نخست کتاب به کلیات اختصاص دارد و در آن معناشناسی قدرت و انواع آن مورد توجه قرار می‌گیرد. در بخش دوم و سوم کتاب، بررسی مفهوم قدرت از دیدگاه اندیشمندان غربی و اسلامی صورت می‌پذیرد. بخش چهارم، نظریه‌های حکومت در فقه سیاسی شیعه را مورد توجه قرار می‌دهد و در دو بخش نهایی کتاب به مقوله‌ی حکومت و قدرت از دیدگاه امام خمینی ره و نظارت بر قدرت سیاسی از دیدگاه ایشان پرداخته خواهد شد و در پایان جمع بندی و نتیجه‌گیری از مباحث به عمل خواهد آمد.

ومن الله التوفيق